

Nr 39.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om meddelande av övergångsbestämmelser för frivillig övergång till redovisning av inkomst av jordbruksfastighet efter bokföringsmässiga grunder.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 239 av herr *Ivar Persson* m. fl. och II: 203 av herr *Nilsson* i Svalöv m. fl. har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t snarast ville framlägga förslag till övergångsbestämmelser för dem som frivilligt vilja övergå till redovisning av inkomsten av jordbruksfastighet efter bokföringsmässiga grunder från nuvarande redovisningssystem enligt kontantprincipen».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 203.

Bestämmelser om vad som är att hänföra till intäkt av jordbruksfastighet äro meddelade i 21 § kommunalskattelagen. I 22 § samma lag angivas de avdrag, som må göras från bruttointäkten.

De allmänna grunderna för beräkning av inkomst av de olika förvärvskällorna återfinnas i 41 § kommunalskattelagen, vari meddelas olika regler för å ena sidan förvärvskällans rörelse och å andra sidan övriga förvärvskällor. Sålunda stadgas att inkomst av rörelse skall beräknas enligt bokföringsmässiga grunder, i den mån dessa icke stå i strid med särskilda bestämmelser i kommunalskattelagen, samt att i fråga om övriga slag av inkomster intäkt skall anses hava åtnjutits det beskattningsår, under vilket densamma uppburits eller blivit för den skattskyldige tillgänglig för lyftning, och utgift eller omkostnad skall anses belöpa på det beskattningsår, varunder utgiften betalats eller omkostnaden ägt rum.

Sistnämnda metod för inkomstberäkningen, den s. k. kontantprincipen, skall sålunda tillämpas med avseende å förvärvskällan jordbruksfastighet. I praxis har emellertid i vissa fall godtagits en inkomstberäkning efter bokföringsmässiga grunder. En förutsättning härför torde ha varit, att ordnad bokföring med räkenskapsavslutning funnits samt att densamma kunnat förväntas komma till fortsatt användning, så att trygghet förelegat för en likformig taxering i framtiden.

1943 års jordbrukstaxeringsakkunniga ha i ett år 1946 avgivet betänkande (SOU 1946: 29) framlagt förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering av inkomst av jordbruksfastighet samt till lag om jordbruksbokföring. Detta förslag innebär, att all inkomst av jordbruk, dess binärningar och skogsbruk, som enligt kommunalskattelagen beskattas såsom inkomst av jordbruksfastighet, skall beräknas efter bokföringsmässiga grunder. Denna metod för inkomstberäkningen föreslås sålunda skola gälla samtliga jordbrukare och ej endast dem, som bliva bokföringsskyldiga enligt de sakkunnigas förslag till lag om jordbruksbokföring. Förslaget i sistnämnda hänseende innebär, att bokföringsskyldigheten, som anknutits till den brukade fastighetens taxeringsvärde (jordbruksvärde och skogsvärde men ej tomt- och industrivärde), skall inträda när detta värde uppgår till lägst 60 000 kronor.

De sakkunniga ha jämväl framlagt förslag till bestämmelser rörande övergången från redovisning enligt kontantprincipen till bokföringsmässig inkomstberäkning. Förslaget i denna del innefattar regler angående beräkningen av in- och utgående lager, fordringar, skulder och värdet å inventarier m. m.

I de förevarande motionerna har anförts bl. a. följande.

Frågan om krav på ändrade redovisningsmetoder vid taxeringen av inkomst från jordbruksfastighet sammanhängde i hög grad med den mekanisering och tekniska rationalisering, som nu försigginge inom jordbruket. Stora kapital investerades varje år i detsamma och ökade dess avkastning. Någon avdragsrätt för dessa investeringar funnes i regel icke, varför jordbrukarna ofta bleve taxerade för större inkomst än vad de i verkligheten haft. Den nuvarande redovisningsmetoden (kontantprincipen) ledde dessutom till stora variationer i en och samme jordbrukares taxerade inkomster de olika åren emellan. Dessa variationer vore svåra att på förhand överblicka varför skillnaden mellan erlagd preliminär skatt och slutlig skatt mången gång bleve stor. Det nya uppbördsförfarandet för skatten hade därför ytterligare aktualiserat frågan om en övergång till en bokföringsmässig redovisning av nettointäkten från förvärvskällan jordbruksfastighet. Jordbrukarna skulle nämligen bl. a. därigenom beredas möjlighet till viss inkomstutjämning olika beskattningsår emellan, varigenom erlagd preliminärskatt bättre skulle komma att överensstämma med slutlig skatt. I praxis medgaves visserligen för närvarande en inkomstredovisning enligt bokföringsmässiga grunder. Många jordbrukare, som nu anskaffade jordbruksföretag, använde sig också av denna redovisningsmetod vid självdeklarationens upprättande, vilket låte sig lätt göra bl. a. därför att alla ingångsvärden å maskiner, redskap, djur m. m. vore kända vid dessa nystartade jordbruksföretag. För jordbrukare, som däremot en följd av år hade innehaft jordbruk, vore det svårt att vid deklarationens upprättande övergå till en redovisning av nettointäkten efter bokföringsmässiga grunder, när det saknades bestämmelser för övergång till denna redovisningsmetod. Ingångsvärdena på maskiner, redskap, djur m. m. finge t. ex. i dessa fall ofta fastställas

genom överenskommelse mellan vederbörande jordbrukare och beskattningsnämnder. Då det syntes motionärerna som om många jordbrukare nu frivilligt vid taxeringen önskade övergå till en redovisning av nettointäkten efter bokföringsmässiga grunder, borde förslag till övergångsbestämmelser från kontantprincipen till den bokföringsmässiga redovisningen utarbetas. Lämpligt syntes därvid vara att i tillämpliga delar utgå från 1943 års jordbrukstaxeringssakkunnigas betänkande med beaktande av vad i remissyttrandena framhållits.

Utskottet. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen ha 1943 års jordbrukstaxeringssakkunniga i ett år 1946 avgivet betänkande framlagt förslag till bestämmelser, innebärande bl. a. att all inkomst av jordbruksfastighet skall beräknas efter bokföringsmässiga grunder. Proposition på grundval av detta betänkande har hittills icke förelagts riksdagen. Enligt vad utskottet inhämtat har propositionens framläggande måst uppskjutas till följd av de svårigheter, som äro förbundna med införandet av en allmän lagstiftning av detta slag, ävensom på grund av att andra mera angelägna spörsmål måst bringas till lösning. Frågan om införandet av en allmän lagstiftning om bokföringsmässig inkomstberäkning för jordbrukare är emellertid fortfarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

I de ifrågakvarande motionerna har yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till bestämmelser beträffande beräkning av inkomst av jordbruk vid frivillig övergång från nuvarande redovisningssystem enligt kontantprincipen till en redovisning av inkomsten efter bokföringsmässiga grunder.

Enligt i kommunalskattelagen givna föreskrifter skall inkomst av jordbruksfastighet beräknas enligt den s. k. kontantprincipen. Såsom i motionerna framhållits har dock i praxis — utan stöd av uttryckliga författningsbestämmelser men i enlighet med uttalanden inom riksdagen i samband med kommunalskattelagens tillkomst — i vissa fall medgivits taxering efter bokföringsmässiga grunder beträffande inkomst av jordbruksfastighet. Såsom förutsättning för dylikt medgivande har pläгат uppställas, att ordnad bokföring med vinst- och förlustkonto i huvudbok funnits och kunnat förväntas komma till fortsatt användning, så att trygghet för likformig taxering i framtiden föreläгат. Under denna förutsättning torde de båda metoderna för en längre tidsperiod lämna i stort sett samma resultat, ehuru med någon förskjutning av beskattningen mellan olika beskattningsår.

Även om rätten för jordbrukare med ordnad bokföring till taxering enligt bokföringsmässiga grunder således i och för sig måste anses oomstridd, har emellertid vid tillämpningen, i saknad av uttryckliga bestämmelser, föreläгат ovisshet i olika hänseenden rörande på vilket sätt en sådan taxering skall ske. Särskilda svårigheter torde ha förefunnits, då det gällt taxering för det första året efter övergången till en redovisning efter bokföringsmässiga grunder. Sedan frågan om grunderna för en bokföringsmässig beräkning av inkomst under övergångsåret varit föremål för regeringsrättens

prövning i några av densamma under de senare åren avgjorda mål, har dock ökad klarhet vunnits därutinnan.

Taxering av inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder innebär i vissa avseenden avsteg från de i 21—23 §§ kommunal-skattelagen givna bestämmelserna angående beräkning av sådan inkomst. Att övergång till bokföringsmässig inkomstberäkning beträffande jordbruk i praxis medgivits vid taxeringen måste självfallet anses vara en lämplig anordning, och, såsom framgår av vad ovan nämnts, har vid de nuvarande bestämmelsernas tillkomst även förutsatts, att rätt till dylik inkomstberäkning skall föreligga. Med hänsyn till att en bokföringsmässig inkomstberäkning föranleder avvikelser från de nu stadgade reglerna för beräkning av inkomst av jordbruksfastighet måste det emellertid enligt utskottets mening anses mindre tillfredsställande, att uttryckliga författningsbestämmelser ej finnas om rätt för jordbrukare att taxeras efter bokföringsmässiga grunder. Att, såsom nu är fallet, övergången till en bokföringsmässig inkomstredovisning skall regleras uteslutande av praxis finner utskottet ej heller vara lämpligt. De förefintliga rättsfallen rörande grunderna för beräkningen av inkomsten under övergångsåret giva vid handen, att stundom även i högsta instans framkommit olika meningar om hur inkomsten skall beräknas. Utskottet anser således i likhet med motionärerna en reglering i författningsväg av övergången till en bokföringsmässig inkomstredovisning vara önskvärd, i den mån en sådan reglering är möjlig att åstadkomma.

Då, såsom ovan nämnts, frågan om införandet av en allmän lagstiftning angående taxering av inkomst av jordbruksfastighet efter bokföringsmässiga grunder fortfarande är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, finner utskottet dock anledning ej föreligga för riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t påkalla åtgärder för reglering av en frivillig övergång till sådan inkomstredovisning. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t under de fortsatta övervägandena av en lagstiftning på grundval av jordbrukstaxeringssakkunnigas förslag jämväl beaktar det nu ifrågavarande spörsmålet och snarast förelägger riksdagen förslag i ärendet. På grund härav avstyrker utskottet motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 239 av herr Ivar Persson m. fl. och II: 203 av herr Nilsson i Svalöv m. fl. om meddelande av övergångsbestämmelser för frivillig övergång till redovisning av inkomst av jordbruksfastighet efter bokföringsmässiga grunder icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 april 1950.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elon Andersson, Wahlmark, Sjödahl, Ekman, Gustaf Elofsson, Velander, Franzon, Niklasson, Wehtje och Damström samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Björklund, Sandberg, Jonsson i Skedsbygd, Kristensson i Osby, Sundström, Nilsson i Kristinehamn, Persson i Svensköp, Bladh och Nilsson i Svalöv.
